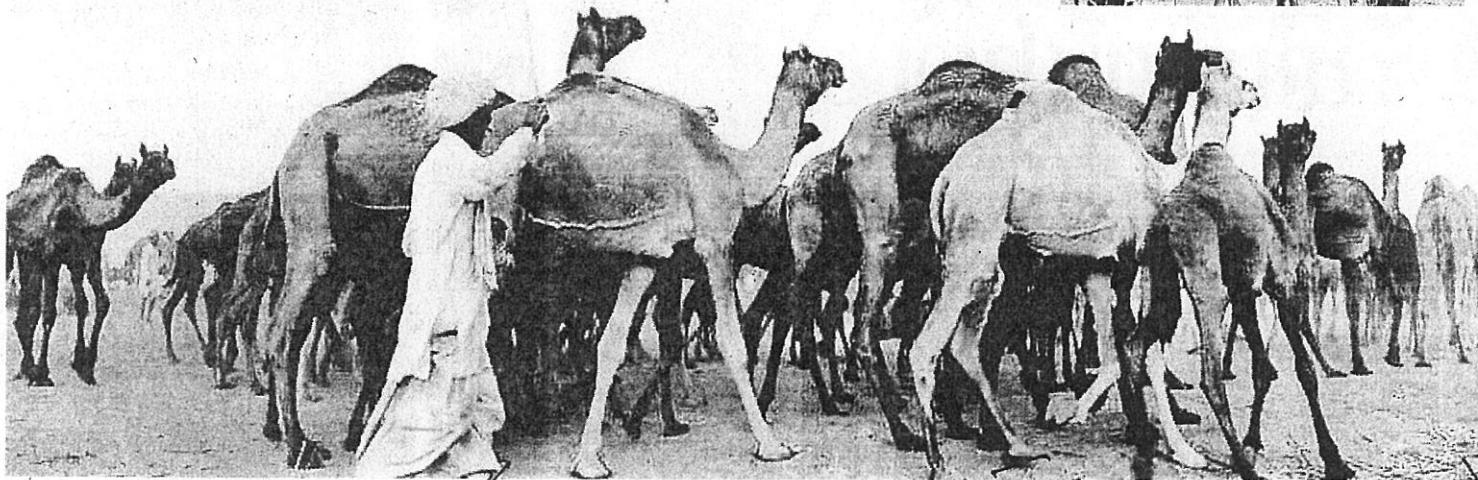

ઉંટોની વસ્તી ઘટે છે, દૂધ કાંતિ પદે છે!

વસુંધરાનાં વડાલાં દપલાં • રોનક ગાજીજર

હું નિયમાં વર્ષ 2024ની 'આંતરરાષ્ટ્રીય હિંદુ વર્ષ' તરીકે ઉજવણી થઈ રહી છે, પ્રશ્ન અથાય કે ગુજરાતમાં હિંટની વસ્તી કેટલી? વર્ષ 2019ની છેલ્લી વસ્તી ગણતરી અનુસાર દેશમાં હિંટની સંખ્યા 2,51,956 રિંગારીએ હતી. તેમાંથી 27,620 હિંટ રાજ્યમાં વસી રહ્યા છે. જે વર્ષ 2012ના વસ્તી ગણતરીના પ્રમાણમાં 9,19 ટકા હથી છે, કારણો ઘણાં છે. વિશ્વમાં હિંટની વસ્તી 46 દેશોમાં ચાર કરોડ જીટલી છે. ડાયાબિટીસના દર્શાનો માટે આશીર્વાદરૂપ હિંટના દૂધનો વિશ્વમાં ઊંડી વાગી રહ્યો છે. વિશ્વમાં સૌથી વધુ સાઉદી અરેબિયામાં હિંટના દૂધનું માર્કેટ છે. સાઉદી અરેબિયા, સોમાલિયા, ઈલોપિયા, સુદૂન અને કેન્યામાં ખૂબ ઉત્પાદન રહી છે. અમેરિકા અને કેનેડામાં તેની માગ ખૂબ વધી છે. યુરોપમાં આજે પણ ગાયનું દૂધ 0.40 યુ. એસ. તો લરમાં મળે છે, જ્યારે હિંટના દૂધનો ભાવ 13 યુ. એસ. તો લર છે.

ગુજરાતમાં દેશનો પ્રથમ હિંટના દૂધનો ઓટોમેટિક મિલક પ્રોસેસિંગ પ્લાન્ટ 'સરહદ ટેરી' એ કચ્છમાં શરૂ કર્યો છે, ખાસ કરીને ખરાબ ગંધને ડિઓર્ડરાઇઝેશન મશીનથી દૂર કરી જાણે જાહુ થયો છે. સુડી મલકમાં એક સમયે વર્ષ 2017માં 48 પરિવારો દૂધ વ્યવસાયથી જોડાયા હતા, આજે 350 હિંટ ઉંઘેરક પરિવારોમાથી દરરોજ 5000 લિટરથી વધુ દૂધનું પ્રોસેસિંગ થાય છે. 'ગ્રાન્ડ બૂરિસર્વ' અનુસાર 2017 સુધીમાં હિંટના દૂધની પ્રોડક્ટ માર્કેટ માત્ર 1.૫ અભજ તો લર હતી, તે હિંયકાઈને વર્ષ 2070 સુધીમાં 18.3 બિલિયન તો લર થઈ જશે.

2.50 લાખ હિંટની વસ્તી ધરાવતા ભારત દેશમાં 1.68 લાખ હિંટનો છે, તેમાંથી 33760 દૂધ આપે છે. એક ખાનગી સર્વેના ડેટા અનુસાર, સરેરાશ ચાર લિટર દૂધ હિંટનના આધારે દેશની આઠ કરોડ ડાયાબિટીક વસ્તીને દૈનિક અડધી લિટર દૂધની ગણતરી કરાઈ છે. જો તેમાં 10 ટકા એટલે કે આઠ લાખ લોકો પણ દરરોજ અડધી લિટર દૂધની માગ કરશે તો પણ, આપણે ચાર લાખ લિટર દૈનિક હિંટનાં દૂધની જરૂરિયાત ઊભી થાય તેમ છે. જ્યારે હાલની સ્થિતિએ 50 હજાર લિટર દૂધ જ માર્કેટમાં ઉપલબ્ધ છે.

સંયુક્ત રાખ્રસંધે પણ અનેક પાસાંઓ ચકાસી વૈશ્વિક સ્તરે હિંટને પ્રોત્સાહન આપ્યું છે. હિંટનું દૂધ પચવામાં સરળ છે. ક્રોપર, આયર્ન, સોટિયમ, પોટેશિયમ, મેન્જનિયમ સાથે વિટામિન

'એ' અને 'સી' ધરાવે છે. એન્ટિબેક્ટેરિયલ ગુણાધર્મથી પણ ફાયદાકરક રહ્યું છે. વિજાન તો હવે સ્લિકારે જ છે, અને સંશોધન ચાલુ છે, પણ ચરકસંહિતામાં આજીથી બે સહસ્રાબ્દી પહેલાં પણ 27મા પ્રકરણમાં પણ હિંટનાં દૂધ અને ફાયદાઓને ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. ડાયાબિટીસ અને ઓટિઝમમાં હિંટના દૂધના ફાયદાઓ વિશે અનેક વૈજ્ઞાનિક સંશોધનો પ્રસિદ્ધ થઈ ચૂક્યાં છે અને હાલમાં પણ અનેક સંશોધનો ચાલી રહ્યાં છે. હિંટ ઉંઘેરકો ક્રારેય ડાયાબિટીસનો ભોગ બન્યા નથી. આપનારો સમય દુનિયા માટેની દવાએ હિંટનાં દૂધ આધારિત જીવનશૈલી હોય તો પણ નવાઈ નહીં!

ક્ષેત્રમાં આર્થિક રીતે મહત્વની વન્યજીવ પ્રજાતિઓ ભારતમાંથી નિકાસ કરવામાં આવે છે. માઇલી અને કરચલાઓના વિવિધ પ્રજાતિઓમાં માઈકોપાસાનિક્સની હાજરી અને તેના મુદ્દે પણ હવે પૃથક્કરણ હાથ ધરાયું છે.